

**VÝBOR PRO CERTIFIKACI BEHAVIORÁLNÍCH ANALYTIKŮ A MEZINÁRODNÍ UDĚLOVÁNÍ
OPRÁVNĚNÍ K VÝKONU POVOLÁNÍ BEHAVIORÁLNÍHO ANALYTIKA**

**Neil Martin, PhD, BCBA-D, ředitel mezinárodního rozvoje při BACB Director of International
Development
Behavior Analyst Certification Board**

Výbor pro certifikaci behaviorálních analytiků®, Inc. (BACB®) je spíše nezávislou neziskovou korporací než členskou organizací. Byl založena v květnu 1998 na základě certifikačního programu, který je spravován Ministerstvem pro záležitosti dětí a rodiny státu Florida (Starin, Hemingway & Hartsfield, 1993). První kolo zkoušek BACB se konalo v květnu 2000 s využitím Floridských certifikačních zkoušek. Postupně se ale Floridský certifikační program přestal využívat a od roku 2004 se BACB stal jediným existujícím orgánem pro udělování licence behaviorálním analytikům. Certifikační programy BACB splňují přísné a náročné standardy kvality (Shook, 2005) a jsou akreditovány Národní radou pro Certifikační agentury, což je akreditační orgán Institutu pro nejvyšší kvalitu certifikací (2010).

Cílem globální mise BACB je ochrana klientů využívajících služeb behaviorální analýzy po celém světě. Součástí aktivit zaměřených na ochranu je systematické nastavení, propagace a šíření profesionálních standardů. Globální Vize BACB zahrnuje vyřešení širšího spektra sociálně významných problémů tím, že se zvýší dostupnost kvalifikovaných behaviorálních analytiků ve světě.

BACB certifikuje behaviorální analytiku na dvou úrovních: Behaviorální analytik® certifikovaný Radou (BCBA®) a Pomocný behaviorální analytik® certifikovaný Radou (BCaBA®), s nižší úrovní odbornosti. BCBA může také splňovat požadavky pro vyšší certifikovanou pozici na úrovni doktorátu (BCBA-D™). BACB nabízí licenci pro úroveň instruktorů – Registrovaný behaviorální technik (RBT™).

Požadavky na způsobilost pro certifikaci BCBA/BCaBA

Každý, kdo má zájem stát se BCBA nebo BCaBA musí složit příslušnou zkoušku BACB. Pro způsobilost k absolvování zkoušky je potřebné splnit požadavky, kterých součástí je získání akademického titulu, absolvování teoretického studia a požadované praxe pod dohledem školitele.

Zájemci o **absolvování zkoušky BCBA** musí vlastnit magisterský titul v psychologii, pedagogice nebo behaviorální analýze z univerzity nebo jiné vhodné akreditované vyšší vzdělávací instituce. Zájemce musí absolvovat 270 hodin teoretické přípravy na postgraduální úrovni v behaviorální analýze, specificky zaměřené tak, aby obsahovala oblasti zahrnující úkoly se seznamu BACB a etických standardů profese (viz tabulka 1). Jednotlivci musí mít také ukončeno 1500 hodin samostatné práce v terénu pod supervizí (dohledem), včetně 5 procent (75 hodin) přímo pod dohledem konkrétního BCBA. Toto je primární možnost (volba 1), pomocí které získala většina jednotlivců způsobilost absolvovat zkoušku BCBA. Nicméně, existují další dvě alternativní možnosti pro získání způsobilosti k absolvování zkoušky BCBA, které jsou méně známé.

Možnost 2 (Možnost vyučování na fakultě) je pro současné členy fakulty, kteří učí behaviorální analýzu. Tato možnost vyžaduje, aby uchazeč strávil na pozici učitele na plný úvazek na akreditované vyšší vzdělávací instituci v souhrnu nejméně 3 roky v rámci pětiletého období. Uchazeč musí odučit nejméně 5 částí/opakování kurzu behaviorální analýzy; musí odučit nejméně 2 oblasti s behaviorálně analytickým obsahem (z koncepcí a principů chování, monotematických výzkumných metod, aplikované behaviorální analýzy, etiky v behaviorální analýze) v samostatných kurzech; každý odučený kurz musí být primárně věnován behaviorální analýze, odborná práce v rámci kurzu musí být odučena na úrovni absolventa. Požadavky poskytnutí důkazů o vyučování musí být doplněny dopisem od uchazečova vedoucího katedry a sylaby seminářů. Kromě toho musí mít uchazeč publikován nejméně jeden článek, který se zabývá behaviorální analýzou, přičemž zahrnuje nejméně jednu experimentální evaluaci, je publikován ve vysoce kvalitním odborném časopise recenzovaném specialisty z oboru. Uchazeč musí být prvním nebo druhým autorem. Požadavek vyučování a publikování nahrazuje požadavek absolvování požadovaných 270-hodin teorie.

Možnost 3 (možnost Post-doktorandské praxe) je realizovatelná pro profesně starší provozovatele praxe, pro které není lehké absolvovat studentskou práci a praxi pod dohledem. Uchazeč musí vlastnit titul doktora v behaviorální analýze, psychologii nebo vzdělávání z akreditované vyšší vzdělávací instituce. Uchazeč musí mít nejméně 10 let post-doktorandské praxe zaměřené na behaviorální analýzu. Délka praxe tedy musí být v souhrnu nejméně 10 let na plný úvazek a praxe musí být absolvována a konána v souladu s příslušnými státními nebo národními profesními požadavky. Požadovaná dokumentace zahrnuje uchazečův životopis, podepsanou atestaci od současných nebo bývalých zaměstnavatelů a výtisk profesního oprávnění k výkonu povolání. Uchazeči musí prokázat nejméně 500 hodin praxe s dohledem, která splňuje současné požadavky na praxi BACB a tato praxe musí začít v návaznosti na 10 let trvající post-doktorandskou praxi.

Zájemci o **absolvování zkoušky BCaBA** musí vlastnit bakalářský titul, mít za sebou 180 hodin teoretické přípravy v rámci výuky zaměřené na behaviorální analýzu (viz tabulka č. 1) a absolvovat 1000 hodin samostatné práce v terénu pod supervizí, z nichž 5 procent (50 hodin) musí přímo odpracovat pod dohledem vyškoleného BCBA.

Detaily týkající se odpovídajících aktivit pod supervizí, vhodných klientů, povahy a dokumentace supervize jsou dostupné na webové stránce BACB (www.bacb.com).

	Obsažené oblasti	BCBA Hodiny	BCaBA Hodiny
	Etické a Profesionální Zásady	45	15
	Koncepty a Principy Behaviorální Analýzy	45	45
Výzkumní metody v behaviorální analýze	Měření (včetně analýzy dat)	25	10
	Experimentální Projekt	20	5
Aplikovaná behaviorální Analýza	Identifikace Problému a Posouzení	30	30
	Základní prvky behaviorální změny a Specifické postupy behaviorální změny	45	45
	Intervence and faktory behaviorální změny	10	5
	Systémy behaviorální změny	10	5
	Implementace, Management and Dohled	10	5
	Dle zvážení	30	15
	TOTAL	270	180

Tabulka č 1: Počet hodin absolvovaných v rámci studentské práce během kurzů pro BCBA and BCaBA a tematické okruhy

Zkoušky k získání BCBA/BCaBA

Po splnění požadovaných kritérií, které uchazeče kvalifikují k účasti na zkoušce k dosažení BCBA or BCaBA, jsou zájemci vyzváni k absolvování specifické zkoušky. Ta se skládá z testu s výběrem možností, který obsahuje 150 (BCBA) nebo 132 (BCaBA) otázek. Zkoušky se uskutečňují pod správou Pearson VUE, což je nezávislá organizace, která je odpovědná za spravování certifikačních a kvalifikačních zkoušek v různých specializacích, včetně těch, které se vztahují k vysokoškolským studiím, zaměstnání, financím, informačním technologiím, právu, pojištění a dokonce řídičským oprávněním. Pearson VUE poskytuje počítačem vyhodnocované testovací služby ve více než 400 zemích po celém světě. Osoby, které se kvalifikují na některé ze zkoušek BACB, mají 4 týdny na zarezervování preferovaného data, času a místa své zkoušky, přičemž do úvahy připadají 4 termíny: v únoru, květnu, srpnu a listopadu. Zkoušky je v současnosti možné absolvovat v následujících jazycích – angličtině, španělštině, itaštině, hebrejštině, zjednodušené čínštině, přičemž jsou plánovány překlady do brazilské portugalštiny, korejštiny, ruštiny, polštiny, japonštiny, francouzštiny, arabštiny a hindštiny. Zájemci, kteří se účastní zkoušky poprvé, mají větší šanci na úspěšné zvládnutí zkoušky (přibližně dvě třetiny uchazečů složí zkoušku napoprvé) než ti, kteří byli neúspěšní v minulosti a zkoušku opakují (z této skupiny je úspěšná přibližně jedna třetina). K prosinci 2015 bylo na světě něco přes 22 tisíc držitelů BCAB a BCaBA, přičemž jejich počet, zdá se, roste exponenciálně. (viz porovnání dat podle Martin & Shook, 2011).

Požadavky na RBT Certifikaci

Zájemci o licenci RBT (registrovaný behaviorální technik) musí vlastnit minimálně osvědčení o ukončení středního vzdělání (maturita), případně jeho ekvivalentu. Dále musí absolvovat 40-hodinový základní kurz v behaviorální analýze v oblasti měření, hodnocení, získávání zručností, redukování nežádoucího chování, dokumentace a reportování, profesionálního jednání a rozsahu praxe. Zájemci pak musí projít hodnocením odborné způsobilosti a složit zkoušku. Kurz a hodnocení odborné způsobilosti může vést BCBA nebo BCaBA.

Udržení Certifikace/Registrace

Držitelé certifikací BCBA and BCaBA si udrží platnost své certifikace, pokud splní požadavek pokračování ve vzdělávání v průběhu dvouletého recertifikačního cyklu. Držitelé BCBA musí nasbírat minimálně 32 navazujících vzdělávacích jednotek (CEUs), držitelé BCaBA musí nasbírat minimálně 24 CEUs. Čtyři CEUs musí být zaměřeny na etiku. Držitelé certifikací mohou nasbírat CEUs (jedna CEU je ekvivalentem jedné hodiny navazujícího vzdělávání) prostřednictvím dokončení nebo absolvování dalšího vzdělávání schváleného BACB, případně účasti na semináři, kterou organizuje poskytovatel navazujícího vzdělávání úrovně BACB, účasti a/nebo absolvování semináře iniciovaného BACB, publikováním článku v odborném časopise nebo editorskou činností. Alternativou je úspěšné opakování příslušné zkoušky potřebné k získání certifikace. Pro udržení platnosti své certifikace musí držitelé BCaBA pracovat pod dohledem BCBA.

Držitelé licence RBT si udrží svoji certifikaci na základě úspěšného absolvování vyhodnocení odborné způsobilosti RBT každý rok. Musí pracovat pod supervizí držitele BCBA nebo BCaBA.

BACB Task Lists (seznam úkolů)

Čtvrtí vydání seznamu úkolů BACB (pro BCBA a BCaBA) poskytuje obsah, na kterém jsou koncipovány zkoušky na BACB. Seznam úkolů RBT poskytuje obsah, na kterém je založeno vyhodnocení odborné způsobilosti RBT. Tyto seznamy úkolů jsou pravidelně přehodnocovány, aby se zajistilo, že obsah zodpovídá současné úrovni poznatků v oblasti behaviorální analýzy. Toto se dosahuje analýzou pracovních úkolů BACB, která se provádí v pravidelných intervalech. Analýzu pracovních úkolů v první fázi uskutečňuje panel expertů na danou oblast, kteří posoudí důležitost úkolů v kontextu vědomostí, zručností a schopností behaviorálních analytiků nebo techniků. Držitelé BACB jsou pak vyzváni k posouzení Seznamu úkolů a ohodnocení důležitosti identifikovaných úkolů. Je potřeba zdůraznit, že oblast (tj. behaviorální analytici) je posuzována ve vztahu k vědomostem, zručnostem a schopnostem vykonavatelů této profese a proto obsah Seznamu úkolů určuje spíše celá oblast než samotný výbor BACB. (Shook, Johnston & Mellichamp, 2004).

BACB Task lists lze stáhnout z internetové stránky BACB (www.bacb.com).

Proč Certifikace BACB?

Přínos mezinárodní certifikace pro ty, kteří pracují jako behaviorální analytici nebo behaviorální technici spočívá hlavně v ochraně klienta. Certifikace umožňuje zákazníkům (např. rodičům a jiným profesionálům) rozlišovat mezi jednotlivci, kteří jsou správně vyškoleni a jsou zkušenější od těch, kteří nejsou. Aby se umožnilo toto rozlišení a zároveň předešlo zmatení zákazníků, je zakázáno zmiňovat certifikaci ve vztahu k vlastní osobě, pokud tato dotyčná osoba nemá certifikaci – nemůžete zmiňovat sebe jako „BCBA (nebo BCaBA, RBT) studenta“ apod. Další přínos zahrnuje jistotu kvality, konzistence a důslednosti u všech behaviorálních analytiků a také platnost certifikací. Certifikace BCBA (nebo BCaBA, RBT) by tedy měla mít stejnou hodnotu po celém světě. Většina zemí ještě neuznává aplikovanou behaviorální analýzu jako samostatnou profesi, na rozdíl od psychologie, řečové a jazykové terapie, práva, medicíny, atd. Přijetí profesionálního postavení by bylo důležité k ukotvení a charakterizování profese na základě poskytnutí definice a identity pro behaviorální analytiku. Profese jsou definovány spíše podle toho, kdo je provozuje, než podle toho, co je poskytováno: klinické psychologové se zabývají klinickou psychologií, právníci právem, behaviorální analytici behaviorální analýzou.

Seznam literatury

Institute for Credentialing Excellence (2010). Standard for Assessment-Based Certificate Programs, Washington DC: Author.

Martin, N.T. & Shook, G.L. (2011). The Behavior Analyst Certification Board and International Credentialing for Behaviour Analysts. *European Journal of Behavior Analysis*, 12, 41-47.

Shook, G. L. (2005). An examination of the integrity and future of Behavior Analyst Certification Board credentials. *Behavior Modification*, 29, 562-574.

Shook, G. L., Johnston, J. M., & Mellichamp, F. (2004). Determining essential content for applied behavior analyst practitioners. *The Behavior Analyst*, 27, 67-94.

Starin, S., Hemingway, M., & Hartsfield, F. (1993). Credentialing behavior analysts and the Florida behavior analysis certification program. *The Behavior Analyst*, 16, 153-166.